

Верховний
Суд

ДАЙДЖЕСТ
судової практики
Великої Палати
Верховного Суду
за I півріччя 2023 року

Рішення, внесені до ЄДРСР за
період з 01.01.2023 по 30.06.2023

ЗМІСТ

1. Справи, розглянуті з підстав існування виключної правової проблеми	3
1.1. Господарська юрисдикція	3
1.2. Кримінальна юрисдикція	3
1.3. Цивільна юрисдикція	4
2. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від правового висновку Верховного Суду України	6
2.1. Цивільна юрисдикція	6
3. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висловленого раніше правового висновку Верховного Суду	8
3.1. Адміністративна юрисдикція	8
3.2. Господарська юрисдикція	8
3.3. Цивільна юрисдикція	13
4. Справи, розглянуті з підстав необхідності визначення юрисдикції	15
4.1. Справи, які підлягають розгляду в порядку господарського судочинства	15
5. Вимоги, які не підлягають розгляду в судовому порядку	15

1. Справи, розглянуті з підстав існування виключної правової проблеми

1.1. Господарська юрисдикція

У випадку включення державного підприємства до переліку об'єктів, що підлягають приватизації, на таку юридичну особу (державне підприємство) не поширюються гарантії виконання державою судового рішення згідно із частиною другою статті 4 Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень». Кредитор вправі задовольнити свої вимоги за рахунок активів боржника у виконавчому провадженні з урахуванням особливостей приватизації такого підприємства.

Порушення державою обов'язку забезпечити виконання чинного судового рішення в розумний строк не є підставою для покладення на неї боргу, який за цим рішенням учасник цивільного обороту має сплатити кредиторів. Останній може претендувати на отримання від держави компенсації за неналежне виконання нею позитивного матеріального обов'язку з виконання чинного рішення суду. Розмір такої компенсації залежить від багатьох чинників, зокрема від поведінки кредитора, боржника, держави, їхнього становища, складності виконавчого провадження тощо

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 07 грудня 2022 року у справі № 908/1525/16 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108226058>

Позовні вимоги про недійсність правочинів із придбання акціонером неплатоспроможного банку, якого визнано пов'язаною з банком особою, акцій додаткової емісії неплатоспроможного банку та про відчуження на користь держави належної йому частки у складі 100 % акцій неплатоспроможного банку не здатні поновити його права як колишнього учасника (акціонера) банку, оскільки відновлення становища, яке існувало до вчинення оспорюваних правочинів у процедурі виведення неплатоспроможного банку з ринку як наслідок недійсності правочинів, не є можливим незалежно від встановлення / невстановлення судом певних порушень при вчиненні таких правочинів. Єдиним ефективним способом захисту прав такого акціонера може бути відшкодування йому в грошовій формі завданої шкоди

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 15 лютого 2023 року у справі № 910/18214/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110231843>

1.2. Кримінальна юрисдикція

У разі ухилення від досудового розслідування або суду особа підлягає звільненню від кримінальної відповідальності або покарання за давністю після спливу диференційованого строку, передбаченого частиною першою статті 49 КК України, подовженого на період ухилення. Закінчення загальних строків, установлених частиною другою цієї статті (п'ятнадцять років з моменту вчинення злочину і п'ять років – проступку), є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності у випадках, коли цей строк спливає раніше за диференційований, подовжений на час ухилення

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 02 лютого 2023 року у справі № 735/1121/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108960086>

Реалізація права на касаційне оскарження судових рішень пов'язана з дотриманням вимоги щодо необхідності перегляду судового рішення в апеляційному порядку до моменту подання касаційної скарги. Недотримання цієї вимоги унеможлиблює перегляд відповідного рішення суду в касаційному порядку. Таким чином, визначена законом послідовність оскарження вироку суду першої інстанції не допускає перегляду в касаційному порядку вироку суду першої інстанції, який не було переглянуто в апеляційному порядку.

Перелік меж і підстав, передбачений пунктом другим частини четвертої статті 394 КПК України, за яких вирок суду першої інстанції на підставі угоди між прокурором та підозрюваним, обвинуваченим про визнання винуватості може бути оскаржено, є вичерпним

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 29 березня 2023 року у справі № 947/10464/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110428154>

1.3. Цивільна юрисдикція

Відсторонення від роботи (виконання робіт) певних категорій працівників, які відмовляються або ухиляються від проведення обов'язкових профілактичних щеплень проти COVID-19, передбачене законом. Керівник підприємства, установи, організації проводить відсторонення працівників в межах відповідних заходів боротьби з пандемією COVID-19 відповідно до статті 46 КЗпП України, частини другої статті 12 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» і частини третьої статті 5 Закону України «Про державну службу».

В кожному конкретному випадку для вирішення питання про наявність підстав для обов'язкового щеплення працівника проти COVID-19 і, відповідно, для відсторонення працівника від роботи слід виходити не тільки з Переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним щепленням, затвердженого наказом МОЗ від 04 жовтня 2021 року № 2153, але й оцінки загрози, яку потенційно на роботі може нести

невакцинований працівник. Зокрема, слід враховувати й такі обставини, як кількість соціальних контактів працівника на робочому місці (прямих / непрямих); форму організації праці (дистанційна / надомна), у тому числі можливість встановлення такої форми роботи для працівника, який не був щепленим; умови праці, у яких перебуває працівник і які збільшують вірогідність зараження COVID-19, зокрема потребу відбувати у внутрішні та закордонні відрядження; контакт працівника з продукцією, яка буде використовуватися (споживатися) населенням

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 130/3548/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109075195>

Виплата потерпілим працівникам служби цивільного захисту та членам їхніх сімей одноразової грошової допомоги, передбаченої статтею 118 Кодексу цивільного захисту України, не звільняє роботодавця від відшкодування тієї моральної шкоди, яку він завдав працівникові порушенням прав останнього (стаття 237-1 КЗпП України), а також не звільняє інших осіб (зокрема тих, які на праві власності, оренди володіють чи використовують об'єкт, використання, зберігання або утримання якого створює підвищену небезпеку) від обов'язку відшкодувати моральну шкоду, у тому числі завдану каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок дії джерела підвищеної небезпеки (стаття 16 Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»).

Особи, які на праві власності, оренди володіють чи використовують об'єкт, використання, зберігання або утримання якого створює підвищену небезпеку, і які внаслідок неналежної експлуатації такого об'єкта спільно завдали моральної шкоди потерпілому, зобов'язані солідарно відшкодувати шкоду незалежно від їхньої вини

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 09 листопада 2022 року у справі № 372/1652/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109046335>

Належним способом захисту інтересу територіальної громади в отриманні спадкового майна як відумерлого у випадку, якщо спадщина була передана спадкоємцю на підставі рішення суду, яке надалі було скасоване, але така спадщина спадкоємцем вже була відчужена іншій особі, є відшкодування спадкоємцем, що отримав та незаконно відчужив спадщину, вартості спадкового майна за ринковими цінами

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 461/12525/15-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109046336>

Не можна розглядати як єдиний позов вимогу витребувати спірну земельну ділянку шляхом знесення об'єкта нерухомості, оскільки в такій вимозі поєднані

одночасно два способи захисту (віндикаційний і негаторний позови), спрямовані на усунення різних за змістом порушень права власності. Власник земельної ділянки може просити про захист права володіння шляхом витребування такої ділянки з володіння кінцевого набувача, що є підставою не для знесення спорудженого на ній об'єкта нерухомості, а для внесення запису (відомостей) про право власності на спірну земельну ділянку до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Після того власник може ставити питання про захист прав від порушень, які не пов'язані з позбавленням його володіння спірною земельною ділянкою, зокрема, шляхом знесення спорудженого на ній об'єкта нерухомості.

У разі поєднання в одній вимозі віндикаційного та негаторного позовів суд має визначити, яку мету переслідує позивач, і застосувати належні норми права, зокрема, задовольняючи такий позов частково

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 18 січня 2023 року у справі № 488/2807/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109364576>

2. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від правового висновку Верховного Суду України

2.1. Цивільна юрисдикція

ВП ВС відступила від правового висновку ВСУ щодо застосування пункту «а» частини першої статті 143 ЗК України, визначивши, що використання земельної ділянки не за цільовим призначенням може бути підставою для припинення в судовому порядку як права власності, так і права користування нею.

У разі використання власником земельної ділянки не за цільовим призначенням ефективним способом захисту інтересу держави є заявлена на підставі пункту «а» частини першої статті 143 ЗК України вимога про припинення права власності скаржника на спірну земельну ділянку. Задоволення цієї вимоги має наслідком виникнення у відповідача обов'язку повернути спірну земельну ділянку

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 477/2330/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109390160>

ВП ВС відступила від правового висновку ВСУ щодо моменту набрання чинності договором оренди земельної ділянки, визначивши, що договір оренди земельної ділянки, укладений після 1 січня 2013 року, не потребує державної реєстрації, а є укладеним з моменту досягнення сторонами згоди з усіх його істотних умов та його підписання у встановленій простій письмовій формі, якщо інше не узгоджено між сторонами.

У разі укладення власником земельної ділянки договору оренди земельної ділянки з третьою особою в період чинності попереднього договору оренди первісний орендар, який зареєстрував своє право оренди на земельну ділянку у встановленому законом порядку, має право на підставі статті 27 Закону України «Про оренду землі» витребувати таку земельну ділянку в третьої особи.

Поділ земельної ділянки після укладення договору оренди такої земельної ділянки не припиняє права оренди на неї орендаря, якщо вся передана в оренду земельна ділянка була поділена й увійшла у дві сформовані земельні ділянки

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 18 квітня 2023 року у справі № 357/8277/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110367952>

ВП ВС відступила від правового висновку ВСУ щодо визнання права спільної сумісної власності подружжя на об'єкт незакінченого будівництва, визначивши, що до прийняття новоствореного нерухомого майна до експлуатації та його державної реєстрації право власності на це новостворене нерухоме майно як об'єкт цивільного обороту не виникає, у такому випадку особа є власником лише матеріалів, обладнання, які були використані в процесі цього будівництва (створення майна).

У разі неможливості поділу об'єкта незакінченого будівництва суд може визнати право за сторонами спору на будівельні матеріали й конструктивні елементи такого будинку або з урахуванням конкретних обставин залишити його одній зі сторін, а іншій присудити компенсацію. Визнаючи при цьому право власності на матеріали чи обладнання, суд у своєму рішенні має зазначити (назвати) ці матеріали чи обладнання

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 12 квітня 2023 року у справі № 511/2303/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/110255611>

Якщо іпотечне майно було набуто не за кредитні кошти, на нього звертається стягнення в позасудовому порядку та якщо мешканці відмовляються добровільно звільняти житлове приміщення, то виселення цих осіб повинне відбуватися на підставі рішення суду в порядку статті 40 Закону України «Про іпотеку» та частин першої – третьої статті 109 ЖК УРСР, тобто з наданням іншого постійного житлового приміщення.

Вселення та реєстрація місця проживання особи в житловому приміщенні, що є предметом іпотеки, після укладення договору іпотеки без дозволу іпотекодержателя всупереч вимогам такого договору та прямій забороні, передбаченій Законом України «Про іпотеку», свідчить про уникнення іпотекодавцем звернення стягнення на предмет іпотеки, а тому може бути підставою для виселення такої особи із житла та скасування реєстрації її місця проживання

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 22 березня 2023 року у справі № 361/4481/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110111441>

3. Справи, розглянуті з підстав необхідності відступу від висловленого раніше правового висновку Верховного Суду

3.1. Адміністративна юрисдикція

ВП ВС відступила від правового висновку КАС ВС щодо строків звернення до суду з позовом про стягнення заборгованості з відшкодування ПДВ, визначивши, що платник ПДВ може звернутися до адміністративного суду з вимогами про визнання протиправною бездіяльності суб'єкта владних повноважень з погашення заборгованості з відшкодування ПДВ та/або пені, нарахованої на таку заборгованість, протягом шести місяців з дня, коли особа дізналася або повинна була дізнатися про порушення своїх прав, свобод чи інтересів.

Положення пункту 102.5 статті 102 Податкового кодексу України не регулюють питань строків звернення до адміністративного суду, а встановлюють лише строк для подання платником податків заяви до контролюючого органу про повернення надміру сплачених грошових зобов'язань або про їх відшкодування у випадках, передбачених цим Кодексом.

Зміна правового регулювання механізму реалізації права на бюджетне відшкодування ПДВ, зміна Верховним Судом способу захисту порушеного права та підтвержені у встановленому порядку фактичні обставини щодо неможливості реалізації особою права на таке відшкодування, перелік спрямованих нею на досягнення цієї мети заходів підлягають оцінці судом за заявою позивача про поновлення пропущеного строку звернення до адміністративного суду в кожному конкретному випадку при з'ясуванні поважності причин пропуску цього строку

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 19 січня 2023 року у справі № 140/1770/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108960090>

3.2. Господарська юрисдикція

ВП ВС відступила від власних правових висновків щодо належності до цивільної юрисдикції спорів про надання земельної ділянки для ведення фермерського господарства, визначивши, що спори щодо користування землями фермерського господарства, зокрема з центральним органом виконавчої влади, який реалізує політику у сфері земельних відносин, з іншими юридичними особами, мають розглядатися господарськими судами незалежно від того, чи отримувала фізична особа раніше земельну ділянку для створення

фермерського господарства, і того, чи створила вона це фермерське господарство

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 05 жовтня 2022 року у справі № 922/1830/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reestr.court.gov.ua/Review/108285268>

ВП ВС підтримала правовий висновок КЦС ВС щодо застосування статті 26 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень», визначивши, що задоволення вимоги про скасування рішення державного реєстратора про державну реєстрацію права власності може призвести до відновлення порушених прав особи без застосування додаткових способів захисту, таких як поновлення права власності (за умови, якщо суд, задовольнивши таку позовну вимогу, вирішить тим самим спір про право, наявний між сторонами).

Скасування рішень державного реєстратора про державну реєстрацію права власності іпотекодержателя на нерухоме майно, на яке було звернено стягнення за договором іпотеки, є належним способом захисту прав іпотекодавця за умови, якщо таке майно не було відчужене на користь третіх осіб. Це відновлює становище, яке існувало до прийняття державним реєстратором оспорюваного рішення, що відповідає способу захисту, передбаченому пунктом 4 частини другої статті 16 ЦК України

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 21 грудня 2022 року у справі № 914/2350/18 (914/608/20) можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108480607>

ВП ВС відступила від правового висновку КЦС ВС щодо порядку витребування майна, яке було продане від імені третьої особи на аукціоні у процедурі банкрутства, визначивши, що продаж майна боржника під час процедури банкрутства не є продажем у порядку, встановленому для виконання судових рішень, порядок виконання яких визначається Законом України «Про виконавче провадження». Для витребування майна від набувача не потрібно визнавати недійсним аукціон з продажу майна боржника в процедурі банкрутства, у тому числі в разі якщо перший з договорів, предметом яких було відчуження спірного майна до набуття боржником відповідного права власності на нього, визнано недійсним

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 21 вересня 2022 року у справі № 908/976/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108930841>

ВП ВС уточнила власний правовий висновок щодо можливості нарахування процентів поза межами строку кредитування, визначивши, що в разі порушення виконання зобов'язання щодо повернення кредиту за період після прострочення виконання нараховуються не проценти за користування кредитом (стаття 1048

ЦК України), а проценти за порушення грошового зобов'язання (стаття 625 ЦК України) у розмірі, визначеному законом або договором.

Якщо умови кредитного договору передбачають можливість нарахування процентів поза межами строку кредитування, судам необхідно здійснити тлумачення умов відповідних договорів та дійти висновку, мали на увазі сторони встановлення нарахування процентів як міри відповідальності в певному розмірі за період після закінчення строку кредитування або після пред'явлення вимоги про дострокове погашення кредиту чи у відповідному розділі договору передбачили тільки проценти за правомірну поведінку позичальника (за «користування кредитом»). У разі сумніву слід застосовувати принцип *contra proferentem* (лат. «*verba chartarum fortius accipiuntur contra proferentem*», тобто «слова договору тлумачаться проти того, хто їх написав»)

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 5 квітня 2023 року у справі № 910/4518/16 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110279633>

ВП ВС відступила від правового висновку КАС ВС щодо наслідків оскарження покупцем невиконання або неналежного виконання продавцем обов'язку зі складення та реєстрації в ЄРПН податкової накладної, визначивши, що з 1 січня 2015 року покупець товарів / послуг не може включити ПДВ за відповідну операцію до складу податкового кредиту за відсутності зареєстрованої у ЄРПН продавцем податкової накладної, а звернення зі скаргою на продавця є лише підставою для проведення контролюючим органом документальної перевірки для з'ясування достовірності та повноти нарахування ним зобов'язань з податку

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 1 березня 2023 року у справі № 925/556/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109491932>

ВП ВС відступила від правового висновку КГС ВС щодо юрисдикції спору за позовом платника податку про стягнення з державного бюджету збитків, завданих неправомірними діями податкового органу щодо зупинення реєстрації податкової накладної, визначивши, що вимога про стягнення коштів з державного бюджету з підстав порушення контролюючим органом прав платника податків може мати різну природу. В одних випадках вона є ефективним способом відновлення права платника (тобто є способом захисту в публічно-правових відносинах), наприклад права платника податків на отримання заборгованості з бюджетного відшкодування ПДВ. В інших випадках стягнення коштів з державного бюджету є результатом судового захисту позивача в деліктному зобов'язанні, коли порушене право вже не відновлюється та/або позивач одержує компенсацію наслідків порушення. Тому позовні вимоги платника податку про стягнення з державного бюджету збитків, завданих неправомірними діями податкового органу щодо зупинення

реєстрації податкової накладної, що спричинило необхідність сплати ним на користь контрагента штрафних санкцій, підлягає розгляду в порядку господарського судочинства.

Якщо перешкодою для вчинення продавцем дій, необхідних для реєстрації податкової накладної у ЄРПН, було незаконне рішення, дія чи бездіяльність контролюючого органу, то продавець може реалізовувати своє право оскаржити рішення, дії (бездіяльність) контролюючого органу (посадових осіб) (підпункт 17.1.7 пункту 17.1 статті 17 ПК України), тобто усунути порушення закону з боку контролюючого

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 1 березня 2023 року у справі № 925/556/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109491932>

ВП ВС відступила від правового висновку КГС ВС щодо відсутності в органів місцевого самоврядування повноважень здійснювати захист законних інтересів держави у правовідносинах, пов'язаних із закупівлею комунальними закладами товарів за бюджетні кошти, визначивши, що оскільки засновником комунального закладу та власником його майна є територіальна громада в особі органу місцевого самоврядування, що фінансує і контролює діяльність такого комунального закладу, а також зобов'язана контролювати виконання обласного бюджету, зокрема законність та ефективність використання зазначеним закладом коштів цього бюджету за договорами про закупівлю товарів, то вказаний орган місцевого самоврядування є особою, уповноваженою на вжиття заходів представницького характеру щодо захисту інтересів територіальної громади, інтереси якої є складником інтересів держави, пов'язаних із законним та ефективним витрачанням коштів обласного бюджету, а тому є належним позивачем у спорах щодо оскарження договорів, укладених такими комунальними закладами. Зазначене поширює свою дію і на випадки, коли в інтересах позивача діє прокурор, який у відповідному спорі представляє не комунальний заклад, а орган місцевого самоврядування

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 21 червня 2023 року у справі № 905/1907/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111742765>

Якщо процедура банкрутства триває після закінчення коштів, авансованих заявником відповідно до абзацу шостого частини другої статті 30 КУзПБ або таке авансування не здійснювалося через інше правове регулювання на час ініціювання процедури банкрутства, фонду для авансування грошової винагороди та відшкодування витрат арбітражного керуючого кредиторами не створено, а коштів, одержаних у результаті господарської діяльності боржника або від продажу його майна, яке не перебуває в заставі, недостатньо для оплати послуг арбітражного керуючого та його витрат, подаючи на затвердження звіт про нарахування та виплату грошової винагороди, здійснення

та відшкодування витрат арбітражного керуючого за підсумками ліквідаційної процедури, ліквідатор не може бути позбавлений права звернутися до суду із заявою про стягнення з кредиторів банкрута коштів на оплату його грошової винагороди за період виконання повноважень та відшкодування його витрат у справі.

Якщо є судові рішення, які набрали законної сили, щодо зобов'язання до вчинення ліквідатором банку певних дій з погашення вимог, які виникли як поточні в ліквідаційній процедурі до неплатоспроможного банку, і такий ліквідатор відмовляється в добровільному порядку виконати такі рішення, стягувач не може бути позбавлений конституційного права на виконання судового рішення. Повернення державним виконавцем без прийняття до виконання виконавчого документа стягувачу на підставі пункту 4 частини четвертої статті 4 Закону України «Про виконавче провадження» буде незаконним

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 19 квітня 2023 року у справі № 5002-17/1718-2011 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110749455>

Укладення директором товариства договорів без попереднього погодження загальними зборами цього товариства може порушувати права та інтереси цього товариства, а не корпоративні права учасників.

Звернення учасників товариства з позовом в інтересах самого товариства допускається за виняткових обставин, наприклад відкриття ліквідаційної процедури та визнання боржника банкрутом, наслідком чого є припинення повноважень органів управління банкрута щодо управління банкрутом та розпорядження його майном, а також припинення повноваження власника (органу, уповноваженого управляти майном) майна банкрута, або запровадження тимчасової адміністрації чи оголошення про ліквідацію банку, в результаті чого припиняються всі повноваження органів управління банку (загальних зборів, наглядової ради і правління) та органів контролю (внутрішнього аудиту).

Законом не передбачено повноваження єдиного учасника товариства або учасника з вирішальним контролем (тобто учасника, який володіє часткою у статутному капіталі товариства, яка дає змогу без врахування волі інших учасників ухвалювати рішення з питань діяльності товариства) звертатися з похідним позовом з будь-яким предметом від імені товариства на захист його прав (крім випадків, передбачених частинами першою, другою статті 54 ГПК України). Такий учасник здатен забезпечити призначення виконавчого органу, який сумлінно здійснюватиме свої повноваження, зокрема звертатиметься від імені товариства з позовами, які є необхідними для захисту прав товариства

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 1 березня 2023 року у справі № 522/22473/15-ц можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110231822>

Право власності на рухоме майно переходить до набувача відповідно до умов укладеного договору про відчуження такого майна. Якщо договором не передбачено особливостей переходу права власності на транспортний засіб у конкретному випадку шляхом вчинення певних дій, воно переходить з моменту передання такого транспортного засобу.

Якщо договором визначено здійснення державної реєстрації однією з умов для переходу права власності, то її недодержання не підтверджує перехід права власності до набувача рухомого майна

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 5 квітня 2023 року у справі № 911/1278/20 можна ознайомитися за посиланням: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/110208958>

3.3. Цивільна юрисдикція

ВП ВС відступила від правового висновку КАС ВС щодо переривання строку пред'явлення виконавчого документа до виконання в разі повернення його без прийняття, визначивши, що повернення виконавчого документа без прийняття до виконання з підстав, визначених у частині четвертій статті 4 та частині третій статті 5 Закону України «Про виконавче провадження», не перериває строк пред'явлення такого документа до виконання

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 26 жовтня 2022 року у справі № 201/13239/15-ц можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108930839>

ВП ВС відступила від правового висновку КАС ВС щодо повторної сплати судового збору в разі передачі справи до іншого суду за належною підсудністю, визначивши, що судовий збір є сплаченим з моменту зарахування до спеціального фонду Державного бюджету України і в разі направлення справи за підсудністю суд, який отримав справу, не має права вимагати повторної сплати судового збору за місцем розгляду справи. Перерозподіл сплачених коштів може здійснюватися ДСА України у визначеному нею порядку або в порядку, визначеному іншим компетентним органом держави

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 18 січня 2023 року у справі № 170/129/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109046337>

ВП ВС відступила від власного правового висновку та правового висновку КГС ВС щодо строку на апеляційне оскарження судових рішень, визначивши, що преклюзивний річний строк на апеляційне оскарження, передбачений абзацом третім частини третьої статті 297 ЦПК України в редакції Закону № 4176-VI від 20 грудня 2011 року, не застосовується в разі апеляційного оскарження судового рішення прокурором, органом державної влади чи органом місцевого самоврядування, який не брав участі у справі в суді

першої інстанції, при поданні після 15 грудня 2017 року апеляційної скарги на судові рішення, ухвалені до 15 січня 2012 року (набрання чинності Законом № 4176-VI)

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 2-3887/2009 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109390156>

ВП ВС відступила від правового висновку КГС ВС щодо представництва прокурором інтересів органу місцевого самоврядування, визначивши, що при оскарженні рішення органу державної влади чи місцевого самоврядування та правочину щодо розпорядження майном прокурор має право звернутися до суду або як самостійний позивач в інтересах держави, визначивши такий орган відповідачем (коли оскаржується рішення останнього), або в інтересах держави в особі відповідного органу, зокрема тоді, коли цей орган є стороною (представником сторони) правочину, про недійсність якого стверджує прокурор. У разі задоволення вимоги про визнання недійсним правочину та про повернення отриманого за ним майна (наприклад, земельної ділянки) чи про витребування майна від набувача таке повернення та витребування відбувається на користь держави чи територіальної громади, від імені яких відповідний орган може діяти тільки як представник

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 28 вересня 2022 року у справі № 483/448/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110231822>

ВП ВС відступила від правового висновку КЦС ВС щодо можливості оскарження ухвали суду першої інстанції про залишення позовної заяви без руху в частині розгляду клопотання про звільнення від сплати судового збору, визначивши, що ухвала суду першої інстанції про залишення позовної заяви без руху, якщо суд першої інстанції в цій ухвалі встановлює розмір судового збору, який позивач (заявник) має сплатити при зверненні до суду, або порядок його обчислення, однак особа не погоджується або з таким розміром, або з порядком його обчислення, не підлягає апеляційному оскарженню окремо від рішення суду. Також не підлягають апеляційному оскарженню окремо від рішення суду ухвали суду першої інстанції про відмову в задоволенні клопотання про звільнення від сплати судового збору.

В такому випадку заявник може реалізувати своє право на апеляційне оскарження такого судового рішення шляхом включення заперечень на нього до апеляційної скарги на рішення суду відповідно до частини другої статті 353 ЦПК України (у випадку постановлення такого рішення місцевим судом)

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 червня 2023 року у справі № 607/23244/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111647956>

ВП ВС відступила від правового висновку КЦС ВС щодо цивільної юрисдикції спору за позовом директора товариства про припинення його повноважень як одноосібного виконавчого органу товариства в разі подання ним заяви про розірвання з його ініціативи трудового договору, укладеного на невизначений строк, визначивши, що такий спір підлягає розгляду в порядку господарського судочинства

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 червня 2023 року у справі № 448/362/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111647957>

Для вирішення питання, чи підлягає договір найму (оренди) транспортного засобу, стороною якого є ФОП, нотаріальному посвідченню згідно із частиною другою статті 799 ЦК України, слід керуватися не лише суб'єктивним складом відповідних правовідносин, важливим у цьому випадку є також зміст самих правовідносин (у цьому разі договірних відносин оренди транспортного засобу) та те, чи є такі відносини господарськими.

Необхідним є встановлення правового статусу фізичної особи в цих правовідносинах – діє вона у власних інтересах чи як суб'єкт господарювання, який орендує транспортний засіб з метою його використання у своїй господарській діяльності

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 червня 2023 року у справі № 125/1216/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111614258>

4. Справи, розглянуті з підстав необхідності визначення юрисдикції

4.1. Справи, які підлягають розгляду в порядку господарського судочинства

Спір за позовом голови правління АТ «КБ «Приватбанк» про визнання незаконним та скасування рішення первинної профспілкової організації АТ «КБ «Приватбанк» щодо направлення наглядовій раді банку письмової вимоги про розірвання трудового договору (звільнення) з головою правління пов'язаний з діяльністю банку та управлінням ним, а тому підлягає розгляду в порядку господарського судочинства

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 14 грудня 2022 року у справі № 201/909/20 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108226056>.

5. Вимоги, які не підлягають розгляду в судовому порядку

Повідомлення НАЗК щодо необхідності подання декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та порядку її подання не є рішенням суб'єкта владних повноважень у розумінні

статті 19 КАС України та має виключно інформаційний характер, а тому не підлягає оскарженню в судовому порядку. Надалі на його підставі можуть прийматися відповідні рішення уповноваженими органами, а тому його оцінка, як і оцінка дій службових осіб уповноваженого органу щодо його складання, може бути надана судом під час вирішення спору щодо оскарження рішення, прийнятого з його урахуванням

Детальніше з текстом постанови ВП ВС від 02 лютого 2023 року у справі № 260/3380/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108930843>

Дайджест судової практики Великої Палати Верховного Суду. Рішення, внесені до ЄДРСР за період з 01.01.2023 по 30.06.2023 / Упоряд.: департамент аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду / Відпов. за вип.: Секретар ВП ВС, д-р юрид. наук, професор, член-кореспондент НАПрН України В.Ю. Уркевич. Київ, 2023. – 16 с.

¹ **Застереження:** видання містить короткий огляд деяких судових рішень Великої Палати. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн:

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua